

Navedki in težave z ločili

Povzetek lektorskega jezikovnega pogovora z dne 3. novembra 2015.

Veliko število različnih rešitev obravnavanih zgledov je pokazalo, da je nujno najprej temeljito proučiti pravopisna pravila o rabi vseh ločil, ki jih uporabljamo pri navajanju. Zaradi redkosti takih primerov (navedka znotraj navedka) se namreč večina lektorjev pri svojem vsakdanjem delu verjetno ni prisiljena tako podrobno poglobljati v ta pravila.

• Narekovaj

Najprej smo se dogovorili za nekaj splošnih praktičnih napotkov v zvezi s tem.

Pri **narekovajih** pazimo, da uporabljamo take, ki jih za zapis v našem jeziku predvideva pravopis, ta pa predvideva (čl. 461) dvodelni narekovaj, in to dvojni srednji (» «), enojni srednji (› ‹), dvojni spodaj-zgoraj („ “), enojni spodaj-zgoraj (, ‘) ali dvojni zgornji (" ") oz. za neskladenjsko rabo (čl. 467) enojni zgornji (' '). Na to posebej opozarjamo, ker lektorji pogosto opažamo neslovensko rabo narekovajev, verjetno v glavnem povezano s tem, da se pisci ne zavedajo, da imajo za pisanje slovenskega besedila na računalniku izbran tuji jezik – to pride do izraza prav pri narekovajih (»**slovensko**«, „angleško, ZDA“, « francosko », „italijansko“, „nemško“, „hrvaško“, „češko“, „madžarsko“, „poljsko“ ...) in, seveda, pri preverjanju črkovanja. Če ugotovimo rabo takih neslovenskih narekovajev, preverimo, kateri jezik je nastavljen na računalniku, in namesto njega izberemo slovenski jezik.

Pogosta je tudi raba dvodelnega enojnega narekovaja, ki je v jezikoslovju rezerviran za oznako pomena.

Tako dodatno, drugo vrsto narekovajev potrebujemo, ko se v besedilih srečata premi govor in posebni pomen besed oziroma če imamo pri premem govoru navedek tudi znotraj njega. O tem govori SP (čl. 463):

Kadar je treba med besedilom v narekovajih navajati še kaj z narekovaji, uporabljamo drugačne narekovaje, npr. enojne, ali pa jih opuščamo, če zaradi tega ne trpi jasnost besedila: Janez pripoveduje: »Bil sem za pričo; sodnik me je vprašal: ☐Kaj veš o tatvini pri sosedu? Povedal sem mu po pravici: ‚Videl sem samo pete.‘« – »Čuješ živ-živ? To je ‚živio‘ – zdaj starešina je mladi napil.«

Pri teh pravopisnih zgledih smo na pogovoru ugotavljali, da ni smiselno znotraj enega zgleda uporabljati dva različna načina – brez narekovajev (Kaj veš o tatvini?; živ-živ) in z drugo vrsto narekovajev (‚Videl sem samo pete.‘; ‚živio‘).

Navedek lahko pišemo tudi brez narekovajev, v ležečem tisku (465).

Praktični spisovnik Mirana Hladnika pa o citiranju med drugim takole:

Citat je treba primerno uvesti, tako da se vklopi v izvorni tekst in da ne načenja sovisnosti besedila. Najbolj se citat vraste v izvorno besedilo tako, da se prilega naši stavčni strukturi. Bolj samostojno deluje, ko ga uvaja dvopičje (za dvopičjem se razen izjemoma besedilo začneja z veliko začetnico), in najbolj samostojno takrat, ko je grafično ločen od okolja. Kadar v narekovajih citiramo besedilo, ki ima samo narekovaje, izberemo drugačen tip dvojnih narekovajev ali pa citirane spremenimo v enojne (str. 207).

Za notranje monologe/nepravi premi govor narekovajev ne uporabljamo (SP, čl. 475).

Z narekovaji označujemo **navedke** (*dobesedni navedek premega govora ali navedenega (citiranega) besedila – čl. 461*) in poseben pomen besed in besednih zvez (464), praviloma jih ne uporabljamo za naslove in imena, opuščamo pa jih tudi tam, kjer na drug način opozorimo na drugačen pomen (drugačen tisk, opomba 'tako imenovani') oz. na to, da gre za citat.

Narekovajev pri navedkih ne uporabljamo:

- pri daljših navedkih/citatih (daljših od pet vrstic) – te pišemo zamaknjeno od preostalega besedila, z drugačnim tiskom (morda poševno), navedku pogosto sledijo bibliografski podatki;
- pri intervjujih – odgovori so drugače ločeni od vprašanj (z ločenimi vrsticami, različno grafiko);
- verjetno bi se lahko tudi pri navedku znotraj navedka odločili, da bomo notranje narekovaje opustili, saj bi se tako izognili težavam s kopičenjem ločil.

Ker pa imajo pisci narekovaje zelo radi, jih je v besedilih praviloma preveč.

Narekovaj stoji za končnim ločilom citirane povedi, ki ima spredaj dvopičje (461):

Janez mi piše: »Jutri popoldne ob treh.«

Pri dobesednem navedku pišemo končno ločilo za narekovajem, če je naveden samo del povedi: Po Kidriču je Dalmatinova Biblija naš »**prvi literarni vzorec trajne vrednosti**«.

Končno ločilo pišemo pred narekovajem, če je naveden najprej zadnji del ene povedi, tej povedi pa sledi še katera citirana poved:

V uvodu beremo, da je geslo v slovarju »natisnjeno polkrepko. Za njim so razvrščene sorodne besede, tako da sta bolj razvidni moč družine in pomen posameznih obrazil.«

- **Dvopičje** – uporabljamo ga **po napovednem spremnem stavku pred dobesednim navedkom (v premem govoru, čl. 359, in tudi pri drugih citatih (op. DT))**: ☐

Ženska je vprašala: »Kaj bi radi?« – Vsi so odgovorili: Da. – Prešeren poje: »Dolgost življenja našega je kratka« ali Prešeren poje: Dolgost življenja našega je kratka. – Mislil si je: Če drugi zmorejo, bom jaz tudi.

Dvopičja ne pišemo pred navedkom, ki je prilastek izraza pred seboj: Descartesov izrek »Mislim, torej sem« poznajo vsi, ki so zares izobraženi (357).

Ob prebiranju pravil o rabi drugih ločil pri navajanju se je pokazalo, da dvopičje pomembno vpliva na rabo končnega ločila.

- **Pika** – Pike ne pišemo na koncu priredja, če je ne dopušča zadnji neodvisni stavek (233): Včeraj, ko sem stala na pragu, je prišel mimo kaj misliš kdo? – Včeraj je prišel mimo pomisli kdo! Pika se izpušča tudi kot **končno ločilo povedi, ki je citirana na koncu kakšne pripovedne povedi** (tudi če je taka poved citirana med narekovaji; čl. 234):

Shakespeare je zapisal verz Nekaj je gnilega v deželi Danski. – Podrl je napis »Ne hodi po travi«.

Če je taka citirana poved za dvopičjem, ohranja svoje ločilo (kakor dobesedni navedek v premem govoru; 234):

Pri ☐Župančiču najdemo tale verz: Veš, poet, svoj dolg?

Pike na koncu povedi navadno nima, med drugim, konec citiranega pripovednega stavka v okviru vprašalne ali vzklične povedi (245): Čigav je izrek Vse teče? Menda vendar poznate izrek Vse teče!

Piko zamenjujemo z **vejico** v premem govoru **na koncu dobesednega navedka pred spremnim stavkom (247)**: »Danes je miren dan,« je rekla Breda.

- **Vprašaj** – za vprašalnim odvisnikom stoji vprašaj samo tedaj, ko ga zahteva **glavni stavek**, sicer pa pika ali klicaj (265): Vprašala sva ga, ali je videl našo mater. – Ne vprašuj kar naprej, kaj smeš, česa ne! – Bi ga vprašala, ali je videl našo mater?

Končno ločilo citirane povedi izpuščamo, če bi moralo stati pred končnim vprašajem vprašalne povedi (267): Kdo je rekel Vse teče? – Čigave so besede Veš, poet, svoj dolg? – Kdo je zavpil Dol z njimi? – Kdo je napisal verz Na tleh leže slovenstva stebri stari?

Če je citirana poved med narekovaji, lahko ohrani svoj vprašaj ali klicaj (267):

Kdo je zavpil »Dol z njimi!«?

Če je taka citirana poved za dvopičjem, ohranja svoje ločilo (in zamenja ločilo napovednega stavka; 267): Kdo je napisal tole: En hribček bom kupil.

Vprašaj stoji na koncu vprašalnega dobesednega navedka pred spremnim stavkom premege govora (269): »Kaj je temu vrabcu?« je vprašala Malči nejevoljno.

Stopnjevana vprašalnost (npr. pri ponovljenem vprašanju) se lahko zaznamuje z dvema ali več stičnimi vprašaji (272): Kam greš? Kam??

- **Klicaj**

Pri čustveno obarvanih vprašanjih se poleg vprašaja rabi še klicaj ali celo klicaj sam (270): Ali se tako govori z očetom?! Kaj?! – Ali mi boš takoj zginit!

Končno ločilo citirane povedi izpuščamo, če bi moralo stati pred končnim klicajem vzklične povedi (279): Zapojte mi vendar Gozdič je že zelen! – Dajte, recitirajte mi Veš, poet, svoj dolg! – Nehajte že s tem svojim To nikakor ni dovoljeno!

Če je citirana poved med narekovaji, lahko ohrani svoj klicaj ali vprašaj (279): Nehajte že s tem svojim »To nikakor ni dovoljeno!«! – Do grla sit sem tega tvojega »Kdaj gremo domov?«!

Če je taka citirana poved za dvopičjem, ohranja svoje ločilo (in zamenja ločilo napovednega stavka; 279): Zapojte mi vendar tisto pesem: Gozdič je že zelen. (279)

Vse to je bilo treba osvežiti, preden smo lahko začeli razmišljati o naših zgledih.

Ker tudi poznavanje vseh teh pravopisnih pravil ne vodi v eno samo rešitev, smo najprej izoblikovali sklep, da bi se takim zapletom kot pisci in kot jezikovni svetovalci, če bi le bilo mogoče, poskusili izogniti npr. s pretvorbo dobesednega navedka – *Rekel jim je: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo: ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče.‹?«* – v odvisni poročani govor: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo, naj olajšam jarem, ki jim ga je naložil moj oče?«

1. Ker pa to ni vedno mogoče, sploh pa ne v kanoniziranih besedilih, kot so svetopisemska, se je pač treba sprijazniti s takim zapisom in ustrezno postaviti ločila. Upoštevajoč izpisane člene pravil iz Slovenskega pravopisa 2001 bi bilo za naš prvi, zgornji navedek več pravih rešitev:

A – Če opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje (po analogiji k 234; 267), izpustimo končno ločilo citirane povedi, ker bi moralo stati pred končnim vprašajem, torej opustimo končno piko citirane povedi:

Rekel jim je: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče?«

B – Če opustimo dvopičje, narekovaje pa ohranimo, se ravnamo po členu 267: Če je citirana poved med narekovaji, lahko ohrani svoj vprašaj ali klicaj, zato lahko ohranimo tudi klicaj:

Rekel jim je: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče?« IN TUDI: ... reklo ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«

C – Če ohranimo dvopičje in notranje narekovaje, se po členu 267 ravnamo po navodilu: Če je taka citirana poved za dvopičjem, ohranja svoje ločilo, zamenja pa se ločilo napovednega stavka, torej odpade ločilo napovednega stavka:

Rekel jim je: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo: ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče.« ALI PA ...: ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!« To je sicer nenavadno, a imamo prav tak zgled tudi v pravilih (463), v: »... ,Videl sem samo pete.«

Č (različica točke C) – Če ohranimo dvopičje in opustimo notranje narekovaje (267), citirana poved (za dvopičjem) ohranja svoje ločilo, zamenja pa se ločilo napovednega stavka – torej odpade ločilo napovednega stavka:

Rekel jim je: »Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je govorilo in reklo: Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče.« ALI PA : Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«

Tu so še enkrat zbrane vse navedene rešitve, za lažjo primerjavo:

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče?«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče?«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo: ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče.«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo: ›Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče.«

»Kaj svetujete, da odgovorim temu ljudstvu, ki mi je ... reklo Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«

Pravopisna pravila nam torej omogočajo več pravih rešitev, kadar pa te primerjamo, vidimo, da bi bilo rešitev precej manj in pravilo preprostejše, če bi svetovali, da se taki **notranji narekovaji opustijo**. Če bi ob tem opustili tudi **dvopičje**, bi se poved končala s **končnim ločilom napovednega stavka** (Kaj svetujete /.../ reklo Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče?«), če pa bi **dvopičje ohranili**, bi se končala s **končnim ločilom dobesednega navedka** (Kaj svetujete /.../ reklo: Olajšaj jarem, ki nam ga je naložil tvoj oče!«) – v tem primeru bi se poved obnašala kot **dobesedni navedek v premem govoru z napovednim stavkom**.

Če pa bi ob opuščanju narekovajev nekako kljub temu želeli posebej poudariti, kje gre za tak notranji navedek, bi to lahko dosegli npr. s **kurzivo/ležečim tiskom**.

(Komur zadostuje že ta razmislek, lahko naslednje obširne zglede z razčlenitvijo samo preleti oz. celo preskoči, in se pomudi le še pri omembi pravopisnega napotka v zvezi z navajanjem podatkov o virih v literarni vedi – na koncu povzetka, za 16. zgledom.)

2.

Ko so se vrnili k njemu – mudil se je v Jerihi – jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel: »Nikar ne hodite!«
A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:
Ko so se vrnili k njemu – mudil se je v Jerihi –, jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel Nikar ne hodite?«
B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, lahko ohranimo tudi klicaj:
Ko so se vrnili k njemu – mudil se je v Jerihi –, jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel »Nikar ne hodite!«
C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:
Ko so se vrnili k njemu – mudil se je v Jerihi –, jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel: »Nikar ne hodite!«
Varianta, ker ne gre za vzklíčnost: /.../ jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel: »Nikar ne hodite.«
Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:
Ko so se vrnili k njemu – mudil se je v Jerihi –, jim je dejal: »Kaj vam nisem rekel: Nikar ne hodite!«

Velja enako kot zgoraj: Če **opustimo notranje narekovaje**, imamo spet dve možnosti – **opustimo dvopičje in obdržimo končno ločilo napovednega stavka** ali pa **ohranimo dvopičje in končno ločilo navedka**. Ker pa gre v tem zgledu v bistvu za trditev, za retorično vprašanje, je tu (če nam zadeve ni treba reševati sistemsko) druga možnost (»Kaj vam nisem rekel: Nikar ne hodite!«) morda za spoznanje primernejša.

3.

Ali vas ne vara Ezekija, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi: »GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja?« Mar ni to tisti Ezekija, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu: »Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo?«

A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi: (356 in 463)

Ali vas ne vara Ezekija, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja? Mar ni to tisti Ezekija, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo?

Tako bi bilo videti, če bi notranji navedek grafično ločili od drugega besedila:

Ali vas ne vara Ezekija, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi *GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja?* Mar ni to tisti Ezekija, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu *Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo?*

B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka in lahko tudi klicaj citiranega:

Ali vas ne vara Ezekíja, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi ›GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja? Mar ni to tisti Ezekíja, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu ›Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo!<?</p></div>
<div data-bbox="117 148 802 166" data-label="Text"><p>C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), ločilo napovednega stavka odpade:</p></div>
<div data-bbox="117 165 916 215" data-label="Text"><p>Ali vas ne vara Ezekíja, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi: ›GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja.< Mar ni to tisti Ezekíja, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu: ›Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo.<</p></div>
<div data-bbox="117 228 806 248" data-label="Text"><p>Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:</p></div>
<div data-bbox="117 247 909 297" data-label="Text"><p>Ali vas ne vara Ezekíja, da bi vas izročil v smrt od lakote in žeje, ko pravi: GOSPOD, naš Bog, nas bo rešil iz rok asirskega kralja. Mar ni to tisti Ezekíja, ki je odpravil njegove višine in oltarje ter ukazal Judu in Jeruzalemu: Pred enim edinim oltarjem molite in na njem zažigajte kadilo!</p></div>
<div data-bbox="117 314 140 331" data-label="Text"><p>4.</p></div>
<div data-bbox="117 330 938 365" data-label="Text"><p>O, kakšen rod ste! Glejte vendar na GOSPODOVO besedo! Ali sem postal puščava za Izraela, dežela goste teme? Zakaj govori moje ljudstvo: »Lahko se potikamo okrog, k tebi ne pridemo več.«</p></div>
<div data-bbox="117 382 857 400" data-label="Text"><p>A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:</p></div>
<div data-bbox="117 398 913 432" data-label="Text"><p>O, kakšen rod ste! Glejte vendar na GOSPODOVO besedo! Ali sem postal puščava za Izraela, dežela goste teme? Zakaj govori moje ljudstvo Lahko se potikamo okrog, k tebi ne pridemo več?</p></div>
<div data-bbox="117 447 867 465" data-label="Text"><p>B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka:</p></div>
<div data-bbox="117 464 935 500" data-label="Text"><p>O, kakšen rod ste! Glejte vendar na GOSPODOVO besedo! Ali sem postal puščava za Izraela, dežela goste teme? Zakaj govori moje ljudstvo »Lahko se potikamo okrog, k tebi ne pridemo več«</p></div>
<div data-bbox="117 513 802 531" data-label="Text"><p>C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), ločilo napovednega stavka odpade:</p></div>
<div data-bbox="117 529 938 563" data-label="Text"><p>O, kakšen rod ste! Glejte vendar na GOSPODOVO besedo! Ali sem postal puščava za Izraela, dežela goste teme? Zakaj govori moje ljudstvo: »Lahko se potikamo okrog, k tebi ne pridemo več.«</p></div>
<div data-bbox="117 576 806 596" data-label="Text"><p>Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:</p></div>
<div data-bbox="117 594 914 628" data-label="Text"><p>O, kakšen rod ste! Glejte vendar na GOSPODOVO besedo! Ali sem postal puščava za Izraela, dežela goste teme? Zakaj govori moje ljudstvo: Lahko se potikamo okrog, k tebi ne pridemo več.</p></div>
<div data-bbox="117 643 926 678" data-label="Text"><p>Ob vprašalnem napovednem stavku (Zakaj govori ...?) se zdi ohranjanje dvopičja, ki izključuje uporabo (logičnega) končnega ločila napovednega stavka, manj primerno!</p></div>
<div data-bbox="117 693 136 709" data-label="Text"><p>5.</p></div>
<div data-bbox="113 709 715 727" data-label="Text"><p>Kaj je namreč laže: reči: ›Odpuščeni so ti grehi< ali reči: ›Vstani in hôdi?</p></div>
<div data-bbox="113 744 853 762" data-label="Text"><p>A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:</p></div>
<div data-bbox="113 761 677 778" data-label="Text"><p>Kaj je namreč laže: reči Odpuščeni so ti grehi ali reči Vstani in hôdi?</p></div>
<div data-bbox="113 793 888 827" data-label="Text"><p>B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka in lahko tudi klicaj citiranega:</p></div>
<div data-bbox="113 826 724 844" data-label="Text"><p>Kaj je namreč laže: reči ›Odpuščeni so ti grehi< ali reči ›Vstani in hôdi(!)<?</p></div>
<div data-bbox="113 874 815 893" data-label="Text"><p>C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:</p></div>
<div data-bbox="113 891 713 909" data-label="Text"><p>Kaj je namreč laže: reči: ›Odpuščeni so ti grehi< ali reči: ›Vstani in hôdi!</p></div>

Kaj je namreč laže: reči: »Odpuščeni so ti grehi« ali reči: »Vstani in hodi.«

Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:

Kaj je namreč laže: reči: Odpuščeni so ti grehi ali reči: Vstani in hodi!/hodi.

6.

Govorili so: »Kaj pomeni, kar pravi – »malo«? Ne vemo, kaj govori.«

Tu bi pustili ločila, kot so.

7.

Jezus je vedel, da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: »O tem se sprašujete, ker sem rekel: »Še malo in me ne boste videli, in spet malo in me boste videli.«

A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:

Jezus je vedel, da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: »O tem se sprašujete, ker sem rekel »Še malo in me ne boste videli in spet malo in me boste videli.«

B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka:

Jezus je vedel, da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: »O tem se sprašujete, ker sem rekel »Še malo in me ne boste videli in spet malo in me boste videli.«

C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:

Jezus je vedel, da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: »O tem se sprašujete, ker sem rekel: »Še malo in me ne boste videli, in spet malo in me boste videli.«

Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:

Jezus je vedel, da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: »O tem se sprašujete, ker sem rekel: »Še malo in me ne boste videli, in spet malo in me boste videli.«

8.

Mar ne ravnate zgolj po človeško, če kdo pravi: »Jaz sem Pavlov,« drugi pa: »Jaz sem Apolov«?

A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:

Mar ne ravnate zgolj po človeško, če kdo pravi Jaz sem Pavlov, drugi pa Jaz sem Apolov?

B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka:

Mar ne ravnate zgolj po človeško, če kdo pravi »Jaz sem Pavlov«, drugi pa »Jaz sem Apolov«?

C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:

Mar ne ravnate zgolj po človeško, če kdo pravi: »Jaz sem Pavlov,«, drugi pa: »Jaz sem Apolov.«

Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:

Mar ne ravnate zgolj po človeško, če kdo pravi: Jaz sem Pavlov, drugi pa: Jaz sem Apolov.

Spet se potrjuje, da na izbiro končnega ločila vpliva (ne)uporaba dvopičja in da je rešitev preprostejša brez uporabe notranjih narekovajev!

9.

Sem mar res lahko miselno ravnal, če sem se odločil tako? Mar po mesu sklenem, kar sklenem?
Je pri meni moj »da«, »da« hkrati tudi »ne«, »ne«?

Tega nismo razumeli.

10.

Zjutraj ob slovesu jim ne rečejo: »Lep dan ti želim« ali česa podobnega. Rečejo: »Lepo se imej!«.

A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:

Zjutraj ob slovesu jim ne rečejo Lep dan ti želim ali česa podobnega. Rečejo Lepo se imej.

B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka in lahko tudi klicaj citiranega:

Zjutraj ob slovesu jim ne rečejo »Lep dan ti želim« ali česa podobnega. Rečejo »Lepo se imej!«.

C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:

Zjutraj ob slovesu jim ne rečejo: »Lep dan ti želim« ali česa podobnega. Rečejo: »Lepo se imej!«

Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:

Zjutraj ob slovesu jim ne rečejo: Lep dan ti želim ali česa podobnega. Rečejo: Lepo se imej!

Povzetek k tej točki:

Če **dvopičje ohranimo**, je **citiranje** izenačeno z navadnim **prelim govornom** – obvelja končno **ločilo navedka**, in to **pred narekovajem**: Rečejo: »Lepo se imej!«

Če **dvopičje opustimo**, pa se navedek bolj zlije z besedilom in kot končno ločilo obvelja **ločilo napovednega stavka**, in to **za ohranjenim narekovajem**: Rečejo »Lepo se imej«.

Če pa **opustimo narekovaje**, odpade vprašanje zaporedja narekovaja in končnega ločila:
Rečejo: *Lepo se imej*.

11.

Ko rečete: »Gremo!«, se začne porajati karizma.

A – opustimo dvopičje in (notranje) narekovaje in opustimo končno ločilo citirane povedi:

Ko rečete Gremo, se začne porajati karizma.

B – opustimo dvopičje, ohranimo narekovaje, ohranimo končno ločilo napovednega stavka in lahko tudi klicaj citiranega:

Ko rečete »Gremo(!)«, se začne porajati karizma.

C – ohranimo dvopičje (in notranje narekovaje), opustimo ločilo napovednega stavka:

Ko rečete: »Gremo!«, se začne porajati karizma.

Č – ohranimo dvopičje, opustimo notranje narekovaje in ločilo napovednega stavka:

Ko rečete: Gremo!, se začne porajati karizma.

12.

Kar nekaj poskusov je treba, preden vse učiteljice odnehajo s komentarji, kot je: »Ne!«.

... s komentarji, kot je **Ne**.

... s komentarji, kot je »Ne«./... s komentarji, kot je »Ne!«.

... s komentarji, kot je: »Ne!«

... s komentarji, kot je: **Ne!**

Zlasti ob tako kratkih navedkih se zdi najprimernejša rešitev tista brez kopičenja ločil!

13.

Učiteljice pa jih naslavljajo z: »No, deklice, ve boste pa ...«
Učiteljice pa jih naslavljajo z »No, deklice, ve boste pa ...«.
... naslavljajo z **No**, deklice, ve boste pa ...

14.

Vztrajno čaka na trenutek, ko učenec nekaj naredi narobe in takrat: »Hop, pa te imam!«.
Vztrajno čaka na trenutek, ko učenec nekaj naredi narobe in takrat Hop, pa te imam.
Vztrajno čaka na trenutek, ko učenec nekaj naredi narobe in takrat »Hop, pa te imam(!)«.
Vztrajno čaka na trenutek, ko učenec nekaj naredi narobe in takrat: Hop, pa te imam!
Vztrajno čaka na trenutek, ko učenec nekaj naredi narobe in takrat: »Hop, pa te imam!«

15.

Torej: »Prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš!«
Torej: »Prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš!«
Torej: »Prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš.«
Torej: Prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš!/.
Torej, prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš!/.
Torej – prinesi urejen zvezek, potem se bova dogovorila, kdaj se lahko javiš!/.
[Brez sobesedila je tu težko razmišljati o najprimernejši rešitvi.](#)

16.

V oglasu za časopis Finance sem šele pred kratkim ujel uporabno in meni razumljivo definicijo:
»Dovolj denarja je toliko, da se ti ni treba ves čas ukvarjati z njim.« /... z njim.«
Narekovaji niso potrebni, že zato, ker je definicija v kurzivi in ker je napovedana z besedo
definicija, poleg tega pa v pravih beremo tudi, da dvopičje ni potrebno, če je citat desni prilastek.

V oglasu za časopis Finance sem šele pred kratkim ujel uporabno in meni razumljivo definicijo
Dovolj denarja je toliko, da se ti ni treba ves čas ukvarjati z njim.

Če pa narekovaje vseeno pišemo, je končno ločilo za narekovajem, če v besedilu
ni dvopičja; če dvopičje je, je končno ločilo pred narekovajem, enako kot pri premem govoru:

V oglasu za časopis Finance sem šele pred kratkim ujel uporabno in meni razumljivo definicijo
»Dovolj denarja je toliko, da se ti ni treba ves čas ukvarjati z njim.«

V oglasu za časopis Finance sem šele pred kratkim ujel uporabno in meni razumljivo
definicijo: *»Dovolj denarja je toliko, da se ti ni treba ves čas ukvarjati z njim.«*

Zaradi pomembnosti vloge dvopičja v premem govoru še zgled, ki nima potrditve v
pravopisu:

Lisica se je razjezila. »Lažeš, prekleti rep! Obešal si se na vsak bodeč
gram, da bi me lisica lahko ujela. Ne potrebujem te več!« **je rekla in vrgla rep iz jame.**
Pes je zgrabil rep in izvlekel lisico.

[Prepričani smo, da se napovedni in spremni stavek izključujeta, zato bi to popravili v:](#)

Lisica se je razjezila. »Lažeš, prekleti rep! Obešal si se na vsak bodeč

grm, da bi me lisica lahko ujela. Ne potrebujem te več!« je rekla in vrgla rep iz jame. Pes je zgrabil rep in izvlekel lisico.

Če smo se tu tako zelo poglobili v pravopisna pravila navajanja, je prav, da se vsaj dotaknemo še vprašanja, kje morajo stati **ločila pri navajanju virov v besedilu**.

Za to veljajo v različnih strokah različna interna pravila, omenimo pa navajanje virov v literarni vedi – tu naj bi bil **oklepaj z navedbo vira postavljen za narekovajem, vendar pred končnim ločilom**:

»Vsaka podobnost z oddajo "Big brother" je zgolj naključna« (str. 72).

Druga možnost je navajanje teh podatkov po čisto zaključenem citatu, kar pa pomeni, da so ti podatki samostojna poved, zato je treba upoštevati pravilo o veliki začetnici in končnem ločilu:

»Vsaka podobnost z oddajo "Big brother" je zgolj naključna.« (Str. 72.)

Če so podatki o viru navedeni sredi povedi, se ločila ravnajo v skladu z zgradbo povedi:

»Zgodbe in osebe v tej igri so izmišljene. Vsaka podobnost z oddajo "Big brother" je zgolj naključna« (Zupančič, 2004, 72), so besede, s katerimi nas avtor ironično uvede v branje drame.

Dileme, ali je vejica za oklepajem z navedbo vira potrebna ali ne, pa ne bi bilo, če bi vir navedli na drugem mestu v besedilu:

»Zgodbe in osebe v tej igri so izmišljene. Vsaka podobnost z oddajo "Big brother" je zgolj naključna«, (to) so besede, s katerimi ALI DRUGAČE: ... naključna« – s temi besedami nas avtor (Zupančič, 2004, 72) ironično uvede v branje drame.

Pri tem zgledu se da polemizirati tudi o potrebnosti narekovajev, in to obojih.

Pri navajanju vira pred končnim ločilom pa ostaja težava vsaj v primerih, ko se citirani del končuje s klicajem ali vprašajem, saj je zapis po analogiji s končno piko, kot v hipotetičnih primerih »... Kaj pravite« (str. 33)? in »Ukazujem vam« (str. 48)!, vsaj nenavaden, če ne že kar zelo čuden.

Povzetek je pripravila Darja Tasič.